

OBRAZ DORIANA GRAYE

Oscar Wilde

AUTOR – OSCAR WILDE (1854–1900)

Plné jméno:	Oscar Fingal O’Flahertie Wills Wilde – irský dramatik, prozaik, básník a esejista
Původ:	Dublin. Otec přední irský chirurg, matka spisovatelka. Studium klasické filologie na Oxfordu
Styl:	Ústřední postava hnutí dekadentů. Vědomě šokoval prudérní viktoriánskou společnost
Osobní život:	Sňatek s Constance Lloydovou (synové Cyril a Vyvyan). Vztah s lordem A. Douglasem → 2 roky vězení za homosexualitu
Smrt:	1900 v Paříži, v bídě a s podlomeným zdravím. Constance změnila příjmení na Holland

Další díla:

- Jak je důležité mít Filipa – satirické konverzační drama o aristokracii
- Balada o žaláři v Readingu – báseň inspirovaná vězeňským pobytem
- Šťastný princ a jiné pohádky, Strašidlo Cantervillské – pohádky a povídky
- Ideální manžel, Vějíř lady Windermereové – další konverzační komedie

ZÁKLADNÍ ÚDAJE O DÍLE

Název:	Obraz Doriana Graye (The Picture of Dorian Gray)
Lit. druh:	Epika (próza)
Lit. žánr:	Román s hororovými a fantastickými prvky
Téma:	Touha po věčném mládí, morální úpadek, krása vs. svědomí, faustovské téma
Časoprostor:	Londýn, konec 19. století (viktoriánská Anglie)
Vydáno:	1890 (časopisecky), 1891 (knižně s předmluvou). Wildeův jediný román

KOMPOZICE A JAZYK

Kompozice:	20 kapitol, chronologický postup s drobnými odbočkami. Předmluva (manifest dekadence)
Vyprávěč:	Er-forma (vševědoucí vyprávěč)
Jazyk:	Spisovný, filozofické promluvy, aforismy, ironie, detailní popisy interiérů

- Aforismy a paradoxy – typické pro lorda Henryho (např. „Léčení duše skrze smysly, léčení smyslů skrze duši.“)
- Symbolika obrazu – obraz = Dorianovo svědomí, zrcadlo duše
- Faustovský motiv – Dorian prodal duši za věčné mládí (paralela s Faustem)
- Kontrast tří postav – Dorian (krása), Henry (cynismus), Basil (umění a ideály)
- Hororové prvky – stárnoucí obraz, vražda, rozklad, šílenství

TIP: Obraz Doriana Graye je Wildeův JEDINÝ román. Předmluva je manifest dekadence („Umění je zcela zbytečné“). Faustovský motiv – prodat duši za krásu. Obraz = zrcadlo svědomí.

POSTAVY

Dorian Gray	Pohledný mladý aristokrat (modré oči, zlaté vlasy). Zpočátku nezkažený sirotek, pod vlivem lorda Henryho se mění v cynického hédonistu. Zamiluje se do své krásy – narcista. Přeje si, aby místo něj stárnul obraz. Postupně ničí lidi kolem sebe, zavraždí Basila. Na konci probodne obraz – záklínadlo se zlomí a Dorian umírá jako šeredný stařec.
Lord Henry Wotton	Cynický dekadent a manipulátor. Své názory (nový hédonismus) vnáší do Dorianova života. Filosofuje o tom, že krása a mládí jsou jedinou hodnotou. Mluva plná aforismů, paradoxů a ironie. Původně přítel Basila. Je kritikem viktoriánské společnosti.
Basil Hallward	Malíř, idealista, romantik. Autor portrétu Doriana Graye. Učarován Dorianovou krásou. Věří v dobro, ví o Henryho zkaženosti. Dorian ho zavraždí, když mu ukáže obraz.
Postava	Popis
Sibyla Vaneová	Mladá, chudá, nadaná herečka. Naivní, romantická. Dorian ji odmítne → spáchá sebevraždu
James Vane	Sibylin bratr, námořník. Přisáhá pomstu Dorianovi. Později zastřelen při lovu omylem
Alan Campbell	Bývalý Dorianův přítel, chemik. Dorian ho vydírá, aby rozpustil Basilovo tělo

DĚJ

Začátek (kap. 1-4)	Malíř Basil Hallward dokončí portrét krásného Doriana Graye. Při tom ho navštíví lord Henry Wotton, který Doriana okouzlí svými cynickými názory na krásu a mládí. Dorian si při pohledu na obraz uvědomí pomíjivost krásy a vysloví přání: ať obraz stárne místo něj.
Sibyla (kap. 5-9)	Dorian se zamiluje do chudé herečky Sibylly Vaneové a chce si ji vzít. Pozve Basila a Henryho na její představení, ale Sibyla hraje špatně (myslí na Doriana, ne na roli). Dorian ji krutě odmítne. Doma si všimne, že obraz se změnil – šklebí se. Sibyla spáchá sebevraždu, Henry Dorianovi vymluví pocit viny.
Proměna (kap. 10-16)	Dorian ukryje obraz do studovny. Několik let žije jako oblíbený aristokrat, ale tajně ničí lidi kolem sebe. Basil ho navštíví a žádá vysvětlení jeho pověsti. Dorian mu ukáže obraz (zohyzděný hříchy) a v záchvatu vzteku Basila zavraždí. Vydírá chemika Alana Campbella, aby tělo rozpustil.
Pronásledování (kap. 17-19)	James Vane (Sibylin bratr) Doriana vystopuje v opiovém doupěti a chce ho zabít. Dorian unikne díky svému mladému vzhledu – James nevěří, že jde o téhož muže. Při lovu na Dorianově panství je James omylem zastřelen.
Závěr (kap. 20)	Dorian chce změnit svůj život, ale obraz se dál zhoršuje. Uvědomí si, že ho nic nevykoupí. Probodne obraz nožem – přání se zlomí: obraz se vrátí do původní krásy, ale Dorian padá mrtev jako šeredný, zvrásněný stařec. Sluha ho pozná jen podle prstenů.

HLAVNÍ MYŠLENKY

- Krása vs. morálka – vnější krása neznamená vnitřní dobrotu. Obraz odhaluje pravou tvář
- Faustovské téma – prodat duši za věčné mládí, štěstí bez odpovědnosti nelze
- Hédonismus a jeho důsledky – život jen pro potěšení vede k morálnímu rozkladu
- Kritika viktoriánské společnosti – pokrytectví, povrchnost, přetvářka vyšších vrstev
- Umění a život – manifest dekadence: umění nemá sloužit morálce (předmluva románu)
- Vliv a manipulace – Henry jako manipulátor, Dorian jako oběť i pachatel

LITERÁRNÍ KONTEXT

- Symbolismus a dekadence (přelom 19. a 20. století) – oslava krásy, odmítání spojení umění a morálky
- Dekadence – únik od reality, pesimismus, fascinace smrtí, krásou a úpadkem
- Wilde = představitel estetismu („Umění pro umění“, l'art pour l'art)

Autor	Dílo	Kontext
Ch. Baudelaire	Květy zla	Prokletí básníci, symbolismus
P. Verlaine	Prokletí básníci	Franc. dekadence
A. Rimbaud	Sezóna v pekle	Franc. symbolismus
E. A. Poe	Jáma a kyvadlo	Americký romantismus
O. Březina	Svítání na západě	Český symbolismus

RYCHLÝ PŘEHLED

?	Odpověď
Autor	Oscar Wilde (1854–1900), irský dramatik a prozaik
Žánr	Román s hororovými prvky (Wildeův jediný román)
Směr	Dekadence, symbolismus, estetismus (přelom 19./20. století)
Druh	Epika (próza)
Forma	20 kapitol, er-forma, chronologicky, předmluva
Kde/kdy	Londýn, konec 19. století
Téma	Věčné mládí, morální úpadek, krása vs. svědomí
Postavy	Dorian Gray, lord Henry Wotton, Basil Hallward, Sibyla Vaneová
Klíčové	Faustovský motiv, obraz = svědomí, hédonismus, aforismy
Jazyk	Aforismy, ironie, filozofické promluvy, popisy, hororové prvky
Kontext	Baudelaire, Verlaine, Rimbaud, Poe, Březina